

Kovacsics András életútinterjú

Készítette: Ignác Ádám

A beszélgetés időpontja: 2017. január 21.

Szerkesztett, tömörített, kiegészített, lábjegyzetelt változat.

Ignác Ádám:

A magyarországi beatkorszak indulásakor, úgy tűnik, kétféle zenésztípus különböztethető meg egymástól. Voltak egyfelől a lelkes amatőrök, akik ugyanakkor műszaki végzettséggel, s ezáltal a hangszerek és erősítők létrehozásához szükséges tudással rendelkeztek, illetve nagyon jó kapcsolatrendszerrel bírtak. De minden zenekarban felbukkantak a „professzionális” muzsikuskok is. Mintha a később kiemelkedő együttesek mindegyike számára elengedhetetlen lett volna, hogy tagjai közt tudjon zeneileg képzett fiatalok lenni. Ha csak a te zenekaraid példáját vesszük, akkor Mihály Tamás¹ és Presser Gábor² is egyértelműen az utóbbi csoportba sorolható. De az is igaz, hogy az Omega már évek óta létezett és sikeres volt Presserék érkezését megelőzően is, vagyis a zenekar tagjai 1967 előtt jobbra az első „típusból” kerültek ki. Szerinted van-e relevanciája e két típus megkülönböztetésének? Ha igen, te hova sorolnád magadat?

Kovacsics András:

Én úgy látom, hogy mindenki amatőr volt, aki 1960 körül elkezdett foglalkozni a beatzenével, mert nem létezett Magyarországon a műfajhoz szükséges előképzettség, nem voltak tanárok, akik megtanították volna nekünk a beatet. Akkoriban a könnyűzene az olasz slágereket vagy a dzsesszt jelentette, ebbe a közegbe robbant be a beat. Mi is csak a rádióból tudtuk elcsípni a nótákat. Egyszerűen „lehallgattuk”, és ez alapján játszottuk a számokat. Mindössze ennyivel voltunk előrébb a közönségnél. Hangszereink, és erősítőink sem voltak. Az én első erősítőmet egy csónaképítő hajómester készítette, később pedig Varsányi³ segített összerakni egyet.

Szóval akkoriban mindenki amatőr volt szerintem, a legnagyobbak – Zorán⁴ vagy Szörényiék⁵ – is mind maguk tanulták meg, miként kell ezt a fajta zenét játszani. „Lekagylózták” a számokat, és sokszor már aznap este játszották is őket.

Ignác Ádám:

Mennyiben befolyásolta a beatzene művelését, hogy ezek szerint a zenészek nagy többsége – s ez Magyarországon akkor újszerű jelenség volt – autodidakta módon sajátította el a zenei alapokat, és nem zeneiskolai vagy klasszikus zenei műveltséggel rendelkezett?

Kovacsics András:

Azért nem úgy kezdtünk el zenélni, hogy egyszer csak kezünkbe adták a hangszert, és már játszottunk is rajta... Én például úgy kerültem kapcsolatba a gitárral, hogy korábban síztem, sűgrottam, és a szűleim megrettentek, amikor 1960 körül meghalt egy fiatal kollégám, Dózsa Tibi, és akkor azt mondták, vesznek inkább korcsolyát, vagy bármit, amit akarok. Én akkor gitárt kértem, mert voltak egyetemista barátaim, akik a tábortűznél énekeltek és gitároztak, és az nagyon tetszett nekem. Ismertem a harmóniákat, meg énekelgettem is, de a beat több volt ennél, teljesen megőrijtette a fiatalságot, azokat is, akik zenéltek, és azokat is, akik csak hallgatták.

¹ Mihály Tamás (1947) az Omega zenekar basszusgitárosa.

² Presser Gábor (1948) az Omega és az LGT billentyűse, zeneszerzője.

³ Varsányi István (1943) az Omega első basszusgitárosa.

⁴ Sztevanovity Zorán (1942) a Metro együttes énekese.

⁵ Ti. Szörényi Levente és az Illés együttes.

Ignác Ádám:

Részben már érintettük ezt a kérdést, hiszen említetted, hogy a rádiót hallgattatok, de mivel fontos téma, ismét szeretném megkérdezni, hogy miként tájékozódtak az akkori fiatalok. Mégiscsak egy olyan világban éltetek, amelyben a kommunikációs csatornák korlátozottak, és főleg a nyugati trendekről volt nehéz informálódni. Hiszen tudvalevő, hogy például a Magyar Rádióban vagy a korabeli hangfelvételeken még rock and rollt vagy twistet is csak legfeljebb elvétve lehetett hallani, vagyis csak lassanként lehetett megismerkedni az új nyugati irányzatokkal. Szóval mit hallgattatok?

Kovacsics András:

Egyértelműen a Szabad Európa Rádiót, Cseke László⁶ műsorait. Olyan fontos volt ez, hogy amikor a Vár Klubban⁷ játszottunk, a basszusgitárost előbb elengedtük, hogy fel tudja venni az aznapi műsort, utána pedig arról a felvételről tanultuk az újabb és újabb számokat. És sajnos előfordult párszor, hogy Cseke beledumált, ezért nem tudtuk megfejteni a dalok elejét. Keresztes Tibi⁸ mondta is, hogy „gyerekek, hát nem az elejétől játszátok a számot!” Neki ugyanis voltak csatornái, ő be tudta szerezni a lemezeket, de nekünk nem nagyon volt ilyen lehetőségünk, kivéve Meckyt,⁹ ő ugyanis úgy „kapta be a horgot”, hogy kapott egy Elvis Presley-lemezt, és megérezte: nagyon másféle zene ez a korábbiakhoz képest.

Ignác Ádám:

Vagyis neki külföldi rokonok segítettek. Ez a lehetőség a te esetedben nem állt fent?

Kovacsics András:

Nem. Szóval nekem a Szabad Európa és a Luxembourg Rádió maradt. Mivel akkoriban az ének nem volt annyira domináns, a rádióból levettem a zenekari számokat, és le is kottáztam őket, aztán pedig vittem a próbaterembe. Volt tehát már annyi zenei tudásom, hogy ezt megtegyem, ennek ellenére amatőrnek számítottam. Ezek a kották egyébként a mai napig megvannak.

Ignác Ádám:

A beatzenekarok rövid időn belül az új nyugati populáris zenei stílusok fontos közvetítőivé léptek elő. Az első együttesek létrejöttét valamiféle közönségigény is motiválta, vagy saját magatok szórakoztatására kezdtetek zenélni?

Kovacsics András:

A magunk szórakoztatására, de nagy volt a közösségi igény is. Először egy könyvklubban léptünk fel, ami most is létezik a Liszt Ferenc téren,¹⁰ és annyira kezdetleges zene volt jellemző akkoriban, hogy amikor Mecky lejátszott egy egyszerű boogie-menetet,

⁶ Cseke László, eredeti nevén Ekecs Géza (1927) a Szabad Európa Rádió *Teenager Party* című műsorának szerkesztője.

⁷ Az 1904-ben, Fellner Sándor tervei alapján készült épületben működött általános iskola is, majd 1954-ben a Budapesti Műszaki Egyetem létesített itt kollégiumot. Ahol egyetemisták vannak, ott szórakozási lehetőség is kell, szombatoként táncos rendezvényeket tartottak ezért a díszteremben. Később amatőr és egyetemi bandák is jöttek a kollégiumba próbálni, aztán létrejött a Vár Klub, a hatvanas évek egyik legelittebb ifjúsági szórakozóhelye, ahol a hetvenes évekig kötelező volt a zakó és a nyakkendő viselése. A Várban kezdte pályafutását az Omega, játszott itt a Futurama, a Wastaps, az Echo, a Nautilus, a Wanderers és sokan mások, míg a bárban a Sakál Vokál szórakoztatta a közönséget. Igazi rangot jelentett a Vár Klubban fellépni.

⁸ Keresztes Tibor „Cintula” (1945) lemezlovas.

⁹ Kóbor János, az Omega énekesének beceneve.

¹⁰ Kovacsics itt az Írók Boltjára gondolhatott.

amire ma már oda se figyelnék, az emberek körbeállták és mondták neki, hogy „de jó! Játssz még egyszer, játszd még egyszer!”

Ignác Ádám:

Ezek szerint teljesen az újdonság erejével hatott.

Kovacsics András:

Igen, ekkora újdonságot jelentett. S nemcsak a Beatles, hanem már a korábbi zenék is. Például a Ventures,¹¹ vagy a Shadows,¹² amely Cliff Richarddal¹³ is csinált pár számot, de ők maguk nem énekeltek. Kicsit később Jugoszláviából hoztuk a lemezeket. Utánnomámos másodpéldányokat szereztünk onnan, de sajnos külföldre még nehézkesen juthatott csak el az ember. Háromévente utazhattál, meg kellett tehát gondolni, hogy mit hozol magaddal haza. Az első tizenöt lemezem nekem is Jugoszláviából származik.

Ignác Ádám:

Ez mikor volt, illetve miket tartalmazott ez a csomag, ha emlékszel még?

Kovacsics András:

Ez már nem az Omegás korszak, hanem később történt, amikor az Universalban voltam, az 1970-es években. Akkor Münchenbe ki tudtam menni, ahol a Karstadtban volt egy magyarul beszélő eladó, aki javasolt nekem dolgokat. Más világ volt. Nem voltak olyan lehetőségeink, mint most a fiataloknak.

Ignác Ádám:

Amikor a beatzenekarok gombamód elkezdtek szaporodni, az az érdekes helyzet állt elő, hogy úgy értek el sikereket az együttesek, hogy a hivatalos nyilvánosság fórumain még nem nagyon jelentek meg, illetve nem nagyon volt abban helyük. Itt most a magyar tévére, a rádióra vagy az ifjúsági lapokra gondolhatunk. A helyzet radiálisan csak 1965–66-tól kezdődően változik meg ebben a vonatkozásban. Az érdekelne, hogy az 1965-öt megelőző időszakban hogyan kommunikált egy zenekar a közönségével, hogy juttatta el hozzájuk az információt?

Kovacsics András:

Szájról-szájra terjedtek a hírek. Másra nem is volt lehetőség, plakátjaink sem nagyon készültek. A plakátokat amúgy mindig a művelődési házak rakták ki. Akkoriban állandó klubokban játszottunk, és a közönség tudta, melyik napokon ki hol lép fel. Az Eötvös Klub¹⁴ számított az Omega törzshelyének. Most valami kávéház van a helyén. Az Eötvösben játszottunk szerdán, szombaton és vasárnap. Minden héten tanultunk két-három új számot, amit a táncos közönség örömmel hallgatott és igényelt is a Hordóban, ahogy a pincehelyiséget akkoriban nevezték.-De közbejöttek például bálók – mert szalagavatókon is lehetett játszani –, ahol híres emberek, politikusok értesültek arról, hogy létezünk.

Ignác Ádám:

¹¹ The Ventures, 1958 óta létező amerikai gitáregyüttes.

¹² The Shadows, az 1960-as évek elejének meghatározó brit gitáregyüttese, amely gyakran lépett fel Cliff Richard kísérőjeként.

¹³ Cliff Richard (1940) brit énekes.

¹⁴ A mai budapesti Centrál kávéház helyén üzemelő klub, amely előbb a Metro, majd az Omega együttes törzshelye volt.

Ennél az időszaknál maradva még: sok interjúban részletezted már ezt, de megköszönném, ha újra összefoglalnád az Omega létrejöttének történetét. Milyen korábbi zenekarokból, emberekből és milyen motivációval állt össze a zenekar, és miként alakult a pályája 1967-ig?

Kovacsics András:

Érdekes, de a kezdeteket illetően nem vagyunk egy véleményen Kóborral. Mint kiderült, azért, mert ő olyan dolgokat is elmesél, amik a belépésem előtt történtek, vagyis amikről én nem tudhattam. Annyi bizonyos, hogy két szálon indult el az Omega. Meckyék négyen vagy öten a József Attila Gimnáziumba jártak, ott csináltak egy zenekart. Esetükben tényleg az történt, hogy kisorsolták a hangszereket, mert az amatőrnél is amatőrrebb volt mindenki. Sokan ki is hullottak abból a zenekarból, ezért gitárost kezdtek keresni. Így kerültem a képbe én. Végül ebből jött össze az a bizonyos Ciklon zenekar, ahol hárman voltunk – Varsányi, Mecky és én –, továbbá egy zongorista, illetve egy szaxofonos, akikhez csapódtunk. Nagyon jól ment ez a banda, és egyszer Benkő¹⁵ lejött egy próbára. Volt Lacinak valami felkérése: az amerikai követségen kellett játszani, és ő úgy érezte, hogy a Próféta, akikkel a Várban¹⁶ zenéltek, nem alkalmas erre. Mi viszont jól játszottuk az amerikai, meg az angol slágereket, ezért átadta nekünk a bulit. Eljött persze aznap este ő is, és úgy éreztem, nagyon megtetszett neki a játékunk. Mi viszont épp nem voltunk megelégedve a sorsunkkal, mert mindent az döntött el, hogy hol tud az ember fellépni. Ez volt a legfőbb szabály: jó helyen kellett játszani ahhoz, hogy jöjjön a közönség. Nem feltétlenül volt szükség koncert-helyszínre, mert mindenhol lehetett koncertet tartani. Jó példa erre az Alkotmány mozi Újpesten, ami mindig megtelt a vasárnap délelőtti matinéra. A közönség ki volt éhezve rá, hogy beatzenét halljon, ezért eljöttek mindenhová.

Egy idő után végül hárman döntöttünk úgy, hogy jobb fellépőhelyeket kell keresnünk, és megkönyékeztük ismét Benkőt. A kezünkben volt a repertoár, én játszottam szólógitáron, bőgőn Varsányi István, Mecky pedig ritmusgitáron. Ehhez a felálláshoz nem probléma dobost vagy zongoristát szerezni – gondoltuk. Vittük tehát a repertoárt Benkőnek, aki a Várban játszott, és valahogy be akartunk kerülni közéjük. Be is „szivárogtunk”, persze kifúrni Lacit sem akartuk, nem is lehetett volna. Így jött létre az Omega (egy darabig még Próféta néven). A dobos Künsztler Tomi¹⁷ lett, aki sajnos már meghalt Amerikában. Kóbort először nem akarták, de Varsányi kiharcolta valahogy, hogy ő is csatlakozzon, azt bizonygatva, hogy kísérogitár nélkül nem lesz jó a zene. Én pedig végül ebben a bandában is szólógitáros lettem, de mire ez kialakult, addig eltelt egy hónap is, szóval nem ment minden olyan simán.

Az Omega Fan Clubban egyszer abból adódott Meckyvel a félreértés, hogy ő azt állította: kisorsoltuk a hangszereket. Nekem ugye abszolút idegen volt ez a verzió, mert az első pillanattól kezdve én gitároztam. Mecky azonban – ahogy az előbb is említettem – a még korábbi időkre gondolt.

Ignác Ádám:

Az Omegával egy időben indult számos más, később jelentőssé váló zenekar is. Az Illés ugyan már kicsit korábban is létezett, de ők is csak 1962–63 tájékán fordultak a beatzene felé. A Metro, vagy a Sankó és Neményi fémjelezte Atlantis¹⁸ is ekkoriban kezdett népszerű lenni, és a sort nyilván még tovább bővíthetnénk. Ezeknek a zenekaroknak később önálló arculata alakult ki, de így volt-e ez a kezdetekkor is? A „másoló” időszakban megvoltak-e már azok a jellegzetességek, stílusjegyek, amelyek alapján a zenekarok igazán

¹⁵ Benkő László (1943) az Omega együttes billentyűse.

¹⁶ A Vár Klub a budapesti Szentháromság tér és Hess András tér sarkán volt.

¹⁷ Künsztler Tamás (1944–1987) a Próféta, majd az Omega együttes dobosa.

¹⁸ Az Atlantis együttes az 1960-as évek első felének egyik legmeghatározóbb beatzenekara volt.

megkülönböztethetők voltak egymástól? Volt-e olyan, hogy Omega-arculat vagy Illés-arculat?

Kovacsics András:

Úgy emlékszem, mindig az énekes választotta a számokat, tehát tőle függött a repertoár: ami „feküdt” nekem, azt játszottuk, és nyilván nem akart olyat elénekelni az ember, ami nem ment neki jól. Kóbor imádta a Rolling Stonest, és a későbbiekben ugye másolta is például mozgásban Jaggert.¹⁹ Ezért mi ezt a vonalat választottuk. De persze hoztunk néha mi is számokat, és énekelt más is a csapatban, Benkő Laci például.

Ignác Ádám:

Mondhatjuk azt ezek alapján, hogy az Omega ebben a kezdeti időszakában, arculat tekintetében másmilyen volt, mint például az Illés?

Kovacsics András:

Másmilyen volt, mert két évvel az indulás után, 1964-ben kerestünk új hangokat, és így került be, meghallgatás útján például Wittek Mari.²⁰ Marit nem szabad kihagyni, mert fontos figurája volt egy időben az együttesnek, és női énekével új szint hozott az Omegába. Somló²¹ volt a másik, ők egyszerre érkeztek a zenekarba. Somlónak nem a zene volt a fő foglalkozása, ő ugyanis – mint tudjuk – artistaként dolgozott. Nem volt választása: amikor a csoportja külföldre ment, mennie kellett neki is, és nálunk ilyenkor nem szerepelhetett. Az egyik fontos fellépésünk így ment le: a Gitárpárbajon²² Mari egyedül tartotta a frontot.

Ignác Ádám:

A Gitárpárbaj pont egy olyan alkalom, amikor lehetőségek nyílt a többi zenekar meghallgatására, megismerésére. De máskülönbent tudták-e követni egymás munkásságát az együttesek? Te például jártál-e le mások koncertjeire, tudtad-e, hogy ki mit csinál?

Kovacsics András:

Persze. A nagy triumvirátusból (Omega, Metro, Illés) mi inkább Zoránékhoz jártunk le, és hát volt rivalizálás is, hogy ki játssza előbb ezt vagy azt az új számot. Zorán a hangja miatt főleg Roy Orbisonokat²³ énekelt, mi viszont tőle semmit sem adtunk elő.

Ignác Ádám:

Csak a Metrót és az Illést figyeltétek, vagy szélesebb körben is tájékozódhattok?

Kovacsics András:

Csak őket. Mi ugyanis egyszerre kezdtünk. Amúgy számtalanszor elmondtam már, hogy a hatvanas évek megismételhetetlen időszak, amelyet nem lehetett visszahozni soha többé, pedig megpróbálták. Az újhullám is ilyen kísérletet jelentett például. Már te is egy olyan bonyolult zenei világba születtél, ahol minden adott. Amikor anno elkezdtek az újhullámot, akkor mindenki becsmérelte. Pedig azt is a fiataloknak szánták, csak nem jött be. Úgyhogy maradt az, hogy ebbe a bonyolult világba születik bele valaki, és ennek a szabályait kell követni, visszafelé nem lehet tekingetni.

¹⁹ Mick Jagger (1943) a Rolling Stones énekes.

²⁰ Wittek Mária (1947) az Omega énekesnője.

²¹ Somló Tamás (1947–2016) az Omega énekes, szaxofonosa, majd az LGT énekes, basszusgitárosa.

²² 1966. június 18–19-én rendezték meg a budapesti Kisstadionban a Gitárpárbajt, amelyen Kovács Andor együttese mellett az Illés, a Metro és az Omega együttes is fellépett.

²³ Roy Orbison (1936) amerikai énekes, dalszerző.

Ignác Ádám:

Visszatérve az eredeti kérdésre: jól értem, hogy ti már a legelején felismertétek, hogy a későbbi nagy hármastagjai a legfontosabb zenekarok?

Kovacsics András:

Igen, de tudta ezt a közönség is. Úgy képzelj el, mint mondjuk három futballcsapatot: a közönség ellenségeskedett a másik táborokkal, de mi a zenekari tagokkal jóban voltunk. Raktam is fel egy képet a honlapomra:²⁴ 1963-ban Illésékkel együtt nyaraltunk a Balatonon.

Ignác Ádám:

Sokan azt mondják – többek között maga Szörényi Levente is meggyőződéssel állítja –, hogy 1965, az első Illés-dalok megszületése az a pillanat, amely sorsfordító a magyar beatzene történetében. Egyfelől azt kérdezném, hogy te is egyetértesz-e ezzel, másfelől pedig az érdekelne, hogy az első magyar nyelvű és tényleg magyar jellegzetességgel bíró számok létrejötté mennyiben változtatott az Omega zenéjén, mennyiben kényszerített ki változást az Omega életében?

Kovacsics András:

Mi, akik műveltük ezt a zenét, nem nagyon tudtuk elképzelni, hogy magyarul is el lehet énekelni a beatszámokat. De azért próbálkoztunk, írtunk is nótákat, csak nem jókat. Korábban zenekari számot is írtam, azt játszottuk is. De szöveggel nehezebb volt. Megkerestünk akkori újságírókat, és a segítségüket kértük, de nagyon rossz szöveget írtak az eleve rossz nótákra. Nem volt még hozzá tehetségünk akkor. Gyakorlatilag kínlódtunk, és irigyeltük a Szörényi–Bródy párost, hogy „házon belül” meg tudják oldani. Ez akkor változott csak meg, amikor jött Mihály Tomi és mondta, hogy lehozza a próbára egy barátját. Ő volt Presser. Az ő megjelenésével változott meg valami, mert Presser képzett zenésznek számított. Mihály Tomi is az volt, de ő akkor még nem írt zenét, csak basszusgitarozott. Nem nagyon éreztük, hogy ez most már sokkal jobb, mint amit addig csináltunk, de nyilván számított, hogy lett két képzett zenészünk. Varsányi István például nem volt egy nagy „lumen” a hangszerén. Volt, hogy próbán egy másik számot játszott, és még csak fel sem ismerte.

Ignác Ádám:

Többször elhangzott már a neve, úgyhogy beszéljünk röviden Varsányiról, aki egy sokat emlegetett, mégis máig kissé titokzatos figurája ennek az időszaknak. Általában az Omega technikai ezermestereként szokás rá hivatkozni.

Kovacsics András:

Így van.

Ignác Ádám:

Te is ebben látod az ő jelentőségét?

Kovacsics András:

Nézd, akkoriban minden buli forrasztással kezdődött... Nem szólt ez, nem szólt az, vagy koncert közben leégett a felszerelés. Egy ilyen ember nélkül tehát nem lehetett elkezdni egy bulit. Az akkori összes hangládánkat Varsányiéknál, a lakásban vattáztuk és raktuk össze, ő nagyon értett az elektromossághoz, és épített maga is erősítőket. Kialakított egy külön

²⁴ <http://www.kovacsics.hu>

brandet, az Ergyafont. (Az ergya ugye azt jelenti, hogy valami rossz). A logója is nagyon szépen ki volt dolgozva, került belőle mindig a színpadra is.

Viszont hangszeren is kellett játszania valamit, ezért eleinte elektromos bőgőzött, aztán – amikor bejöttek a Framusok – én vettem magamnak egy szólógitárt, ő meg egy basszusgitárt. De zeneileg sosem vált meghatározóvá Varsányi. Az ő jelentősége a technikai tudásában rejlett.

Ignác Ádám:

Az előbb azt mondtad, hogy folyamatosan leégett vagy elomlott valami, így aztán nem alaptalan azt feltételezni talán, hogy ezek a zenekarok akkoriban nem szóltak élőben valami jól. Igaz ez? Egyáltalán, a közönség hogyan észlelte a zenét? Mennyit lehetett kihallani abból, amit játszottok? Hátráltatta-e a befogadást, hogy rossz minőségű erősítőknél szólnak meg a dalok?

Kovacsics András:

Még ma is vannak felvételeim abból az időből, és nyilván nagy a zaj, esetleg recseg az erősítő, meg ropog valami. De mindenképpen arra törekedtünk, hogy azt a hangot, amit hallottunk a rádióban, egy az egyben visszaadjuk. Visszhangosítót kellett építeni például a gitárnak. Először Varsányi csinálta ezt is, végtelenített szalagból. Aztán 1975-ben tudtam venni egyet. Kimentem külföldre és hoztam egy gyári Echolettet. Most már nehéz ezt elképzelni, annyi hangszerbolt van, annyi csak a dolgod, hogy bemész, és veszel amit akarsz.

Ignác Ádám:

Közelítvén az utolsó Omegás évvedhez, jó lenne még az első tévés- és moziszerlepleseitekről szót ejtenünk. Egyfelől a *Táncdalfesztiválra* és az *I. Pol-beat Fesztiválra*, másfelől az *Ezek a fiatalok* című filmre gondolok. Válasszuk külön a kettőt, és foglalkozunk először a filmmel. Én azt gondolom, hogy az *Ezek a fiatalok*nak – minden gyengesége és a forgatókönyv minden ellentmondása ellenére – tényleg nagy jelentősége van abban, hogy a beatzene zöld utat kapott, mondjuk úgy: legálissá vált Magyarországon. Mint egykori szereplő, te hogy ítéled meg ezt a filmet? Tudvalevő, hogy az Omega csak egy Illés-számmal szerepelt benne, mégis érdekelné, miként emlékszel vissza magára a forgatásra, illetve a zenekarotok filmbeli szerepére.

Kovacsics András:

Mint említettem, nekünk nem ment a magyar nyelvű szövegírás. Az Illésben viszont épp konfliktus volt, mivel Szörényi csak a saját számait akarta előadni. Illés Lajos²⁵ ezért eljött hozzánk, és hozott két nótát,²⁶ hogy ezeket mi adjuk elő a filmben. Végül sajnos nem a Wittek Mari énekelt, hanem megszabták, hogy Koncznak²⁷ kell szerepelnie. Jobb lett volna Mari erre, szerintem jobban is énekelt Koncznál. De visszatérve a filmre: én is jelentős alkotásnak látom, mert az első öt évben semmilyen cikk sehol nem jelent meg rólunk. Az első írások 1966 végén kezdtek jönni. Érzésem szerint úgy fogták fel a dolgot, hogy „ezek a fiatalok” most csinálnak valamit, zenélnek, de lesz nekik majd rendes foglalkozásuk is, s kinövik ezt az egészet. Hát, nem így lett... A beatzene ma is él, persze különböző műfajai vannak: a rock- vagy a slágerzene, de ezeket is mind beatnek nevezzük, mert eltérnek a korábban megszokott zenei világtól, a dzsessztől, illetve az olasz slágerektől.

Azért nagy dolog ebben a filmben szerepelni, mert végre nemcsak hangot, hanem képet is sugároztak a zenekarokról. A történet tényleg bugyuta, de nem is ez a lényeg, hanem

²⁵ Illés Lajos (1942–2007) az Illés zenekar billentyűse.

²⁶ A filmben elhangzók közül az *Ez az a ház* és a *Szóke Anni baladája* című dalokat szerezte Illés Lajos.

²⁷ Koncz Zsuzsa (1946) énekesnő, dalszerző.

hogy attól kezdve a beat látszott is, nem csak hallatszott. Azelőtt ugyanis csak hanglemezek voltak.

Ignác Ádám:

A ti kislemezeitek például.

Kovacsics András:

Igen. Akkor még nem volt jó erősítünk, úgyhogy a Magyar Hanglezgyártó Vállalatét használtuk. Minden együttes ugyanazon a felszerelésen játszott, azért olyan egyformák az akkori számok.

Ignác Ádám:

És amúgy ezeknek a kislemezeknek volt olyan szerepük, hogy a közönség a rajtuk rögzített számokat jobban ismerte, s gyakrabban követelte a koncerten? Egyáltalán milyen példányszámban fogytak?

Kovacsics András:

Tulajdonképpen ezekkel a lemezek a hanglezgyár próbálkozott, hogy új bevételi forrást szerezzen ebből a műfajból. Számunkra nem volt sok értelme, nem sokat számított, van-e kislemez, vagy nincs.

Ignác Ádám:

Miért nem?

Kovacsics András:

Mert ez nem alkotóművészet volt még, hanem csupán interpretáltunk egy számot, ők pedig felvették. Én nem éreztem ezt dicsőségesnek, mint amilyenek mások mondják.

Ignác Ádám:

Miért ezekkel a zenekarokkal rögzítették a külföldi dalokat, és miért nem az eredeti licencét szerezték meg?

Kovacsics András:

Érdekes kérdés. Nyilván amiatt, hogy a jogdíj a Magyar Hanglezgyártó Vállalaté legyen. Profitot akartak termelni maguknak. Később, az Universal együttesben, mikor már sokat jártunk a rádióba, bevittünk felvételre alkalmanként két-két számot. Azért azt ne felejtjük el, hogy nem ment minden ilyen egyszerűen, nem lehetett közhelyes zenét vagy trágár szöveget írni, mert volt egy Sanzonbizottság,²⁸ ahol olyan emberek ültek, akik lejátszották egy szál zongorán az adott dalt, és ami tetszett, arra rányomták a pecsétet, s fel lehetett venni. Ha a rádió rögzítette, akkor még mindig volt egy szűrő, amikor összeült a rádióbizottság, és úgymond „zésítették” a felvételt. Ez ma már nincsen. Akkor bántuk, mert jó nótáinkat dobták ki, és csak akkor ment minden rendben, ha szövetkeztem mondjuk Bradányi Ivánnal²⁹ vagy Szenessel,³⁰ és beleírtak egy „és”-t, vagy egy „vagy”-ot a szövegbe. Utána már simán elfogadták ugyanazt a számot.

Ignác Ádám:

²⁸ Teljes nevén: Táncdal- és Sanzonbizottság.

²⁹ Bradányi Iván (1930) dalszövegíró, fordító.

³⁰ Szenes Iván (1924–2010) dalszövegíró, fordító.

Nyilván a kapcsolatokon nagyon sok múltott. Neked megvoltak ezek a bejáratott útjaid, kapcsolataid? Presser azt mondta, hogy Laux intézett majdnem minden ilyen jellegű dolgot a zenekarban, hogy neki voltak a legjobb összeköttetései.

Kovacsics András:

Nézd, én voltam a zenekarvezető az Omegában, sőt utána az Universalban is, tehát ezeket én intéztem. Laux később kezdett bele, már amikor profivá vált a csapat, de amíg én ott voltam, addig én csináltam.

Ignác Ádám:

Kanyarodjunk vissza a tévés szereplések kérdésköréhez, és beszéljünk a *Táncdalfesztivál*ról és a *Pol-beat Fesztivál*ról.

Kovacsics András:

A *Táncdalfesztivál*on nem volt saját számunk. Zalatnayt³¹ kísértük, aki a *Nem várok holnapig*³² című dalt énekelte. De azt már, azt hiszem, Presser hangszerelte. A következőn, 1967-ben pedig már nem én játszottam.

Ignác Ádám:

Viszont a *Pol-beat Fesztivál*on még igen.

Kovacsics András:

Igen-igen, engem is meglepett utólag, mert majdnem azt hittem, hogy azt a számot nem én játszom, de láttam a felvételt... Néha kihagy az emlékezetem... Ebből a fesztiválból csak ez az egy volt, nem tudták tovább vinni.

Ignác Ádám:

A kérdés az, hogy mi motiválta ezeket a zenekarokat, hogy tulajdonképpen egy felülről vezérelt és a kultúrpolitika által eleinte támogatott műfajt népszerűsítsenek, miközben utólag mindenki arról beszél, hogy alapvetően egy másik szubkultúrát akartak megjeleníteni. Miért kellett ezeket a kompromisszumokat mégis meghozni?

Kovacsics András:

Sok vitánk volt a zenekaron belül is, hogy kell-e ez nekünk. Az Illés elkezdett saját számokat írni, és követnünk kellett, nem akart senki lemaradni ezekről a fórumokról. Nyitottunk a közönség felé. Akkoriban már az is nagy szónak számított, hogy volt rádiófelvételed, a fesztiválok meg pláne.

Ignác Ádám:

Elérkeztünk ahhoz a pillanathoz, amikor véget ér az Omegás pályafutásod. Azért az elég különös, hogy egy zenekarvezető kikerül az együttesből. Miért és hogyan alakult ez az egész?

Kovacsics András:

Azt szoktam erre mondani, hogy a nagy dolgok is sokszor kis dolgokon múlnak. Éppen az említett számot, a *Nem várok holnapig*ot próbáltuk. Van egy kánonszerű rész a gitárban, és a próbán mellényúltam, bár Mecky utólag bevallotta, hogy ő nyúlt mellé. Lényeg az, hogy rám támadtak, mert én voltam a szólógitáros. Én pedig megsértődtem, és azt

³¹ Zalatnay Sarolta (1947) énekesnő.

³² A dal valójában a második *Táncdalfesztivál*on hangzott el, 1967-ben.

mondtam, hogy nem jövök este az adásra. De nem gondoltam olyan komolyan, és persze megjelentem, mintha nem történt volna semmi. A többiek viszont komolyan vették, már ott is volt helyettem a harmonikás „Manó”³³ az Atlaszból. Akkor fogtam a cuccomat és eljöttem végleg, ennyi volt, semmi több.

Ignác Ádám:

Pont a *Táncdalfesztivál* forgatása közben?

Kovacsics András:

Igen, a főpróba idején, ezért az adásban már nem én szerepeltem. Mostanság valamikor láttam a felvételt, és végül úgy oldották meg, hogy Mihály szólógitározott. De ezt csak most tudtam meg, nem olyan régen.

Ignác Ádám:

Meg is szakadt akkor a kapcsolatod a zenekar tagjaival?

Kovacsics András:

Nem teljesen. Kóbor és Varsányi a barátaim voltak. Tudtam, hogy nem ők tehetnek róla. Később is többször találkoztunk, beszélgettünk, de már nem jártunk össze. Igazából most lett újra jó a kapcsolat, amikor 2015 nyarán elkezdtünk próbálni a Budapest Parkban, és volt egyetlen egy szám, amit együtt játszottunk. Egyébként érdekes, akkor jöttem rá, hogy már nem megy úgy a szólógitározás. Mert ugye áttértem a basszusgitárra, és húsz évet basszuszoztam, más ujjrenddel. Pegéhez³⁴ jártam egyébként, ő tanított. Nem tudok már visszatérni. Amikor megcsináltuk az Universallal az emlékkoncertet, az ízületes ujjam miatt vért izzadtam, hogy begyakoroljam a számokat. Meg is dicsértek, mert fejből játszottam le huszonöt dalt, nem akartam elrontani a produkciót, s nem is hibáztam. De én most már basszusgitáros vagyok.

Ignác Ádám:

Az Omegával 1967-ben véget ért a közös történeted, viszont a zenei pályafutásod még igen hosszú időn keresztül folytatódott tovább. Bár a nagyoknál sokkal kevesebb szó esik az Olympia zenekarról, azért, ha az ember a korabeli sajtót olvasgatja, vagy tájékozódik a korszak zenei életéről, hamar kiderül, hogy az Olympia az egyik legjelentősebb budapesti beatzenekarnak számított. Miért lehet szerinted az, hogy mindenki a nagy hármásra fókuszál, és kissé feledésbe merülnek a majdnem ugyanolyan jelentőséggel bíró zenekarok?

Kovacsics András:

Az Olympia tulajdonképpen a lelelkesebb csapatom volt. Miután kiszálltam az Omegából, válogathattam az ajánlatok közül. Charlie³⁵ keresett meg, hogy kellene neki egy szólógitáros. Nagyon gyorsan, pár hónap alatt ugyanabba az „élvonalba” kerültünk, ahol az Omegával is voltunk. Pedig akkoriban Charlie-nak nem is volt még olyan erős hangja! Az igazság az, hogy amikor például bálokon játszottunk, két óra után úgy berekedt, hogy beszélni sem tudott, úgyhogy ilyenkor zenekari számokkal folytattuk a műsort, mert más nem nagyon énekelt.

Winkelmayerrel³⁶ sokat beszélünk mostanság, és mindketten úgy látjuk, hogy amiatt feledtek el minket, mert ez az Olympia csak két évig állt fenn. Ezalatt elértük, amit lehetett,

³³ Eredeti nevén: Szabó György.

³⁴ Pege Aladár (1939–2006) dzsesszbőgős, zeneszerző.

³⁵ Horváth Károly „Charlie” (1947) énekes, többek között az Olympia és Generál tagja.

³⁶ Winkelmayer József (1942) a Benkó Dixieland és Olympia harsonása.

de utána dzsessz-zenészeket akartak bevenni, és odahívták a gitáros Szendrői Zsoltot.³⁷ Onnantól kezdve valahogy nem úgy ment a szekér, ahogy kellett volna. Mert egy csapat akkor lesz jó, ha egységes tud maradni, vagyis nem feltétlenül kell kiemelkedő zenésznek lenni. Ezért volt jó az Olympia is.

Ignác Ádám:

Nem tartod ezzel együtt igazágtalannak, vagy legalábbis különösnek, hogy ma már a beatkorszak kapcsán mindenki csak a három nagyról beszél, és olyan jelentős együttesek is, mint az Olympia vagy az Atlantis, valahogy kikerültek a képből?

Kovacsics András:

Ez azért van, mert az Omega most is él. Zoránról beszélnek, de a Metróról már nem. De az Omega most is koncertezik, és olyan kemény tábora van, hogy az fantasztikus.

Ignác Ádám:

Magyarul a folytonosságon múlik?

Kovacsics András:

Kell a folytonosság, így van. Nemcsak azok járnak a koncertekre, akik akkor jártak, hanem olyanok is, akik azóta születtek, de meg vannak „fertőzve”! Utaznak hétszát kilométert is akár, mondjuk Kassáig és vissza. Elképesztő.

Ignác Ádám:

Az Olympiánál maradván még egy szó erejéig: zeneileg miben tudnád a különbséget megragadni, mennyiben volt más az Omegában és az Olympiában játszani? Másképp zajlottak például a próbák, a felvételek, a számírás?

Kovacsics András:

A leglényegesebb különbség Charlie hangja volt, ami nagyon másnyen, mint Kóboré. Akkoriban lettek azok a hangok divatosak, mint amilyen Steve Winwoodé³⁸ is volt. Mintha béka lenne az énekes torkában. A másik nagyon lényeges kérdés a fúvósok bevezetése. Winkelmayer pozanozott, Fábri Zoli és Charlie pedig trombitált. Én meg átvettem a basszusgitárt. Fantasztikus volt, ahogy megszólalt a beatzene mellett a fúvósszekció, ez jelentette a fő különbséget.

Ignác Ádám:

Írtatok saját dalokat is?

Kovacsics András:

Nem, akkor még nem.

Ignác Ádám:

Akkor csak a Syconorban kezdtél el dalszerzéssel is foglalkozni?

Kovacsics András:

Igen, de csak az Universalban teljesedett ki.

Ignác Ádám:

³⁷ Szendrői Zsolt (1943–2014) az Olympia és Liversing gitárosa.

³⁸ Steve Winwood (1948) brit énekes és billentyűs, a Traffic együttes tagja.

Mivel nagyon keveset tudni arról, hol léptek fel, s milyen közönségnek játszottak ezek a második vonalba tartozó zenekarok, megköszönném, ha mesélnél erről is.

Kovacsics András:

Az Olympiaival klubokban játszottunk, például a Kőbányai Ifjúsági Klubban,³⁹ az volt az törzshelyünk. Annyira szerették az ottaniak a felállást, amelyben én is játszottam, hogy amikor jött a váltás, és én távoztam, Szendrői Zsolték pedig bekerültek a zenekarba, egyszerűen kirúgták onnan őket. Charlie ugyan másfajta zenét szeretett volna játszani, de az csak neki tetszett, a közönségnek nem kellett érdekes módon. Később aztán az Olympia külföldön is fellépett sokszor, bár oda én már nem tartottam velük.

Ignác Ádám:

Melyik országban koncerteztek?

Kovacsics András:

Sok helyen. Németországban biztosan, de keleti országokban is, de nem tudom pontosan, hogy hol. Az már az ő történetük.

Ignác Ádám:

Az Olympia együttessel bekerültetek az *Extázis 7-től 10-ig* című filmbe, amit sokan jelentős előrelépésként értékelnek az *Ezek a fiatalok*hoz képest, mondván, ez az a film, ami reálisan ábrázolta az akkori könnyűzenei színteret. Te mit gondolsz erről? Hogyan értékeled Kovács András hozzáállását, hogy egy szociológiai problémát vetett fel a beatzene, illetve általában, az ifjúsági zene kapcsán?

Kovacsics András:

Én ezt így nem elemeztem így ki soha, egyszerűen csak szerepeltünk a filmben.

Ignác Ádám:

Hogyan választottak be titeket?

Kovacsics András:

Nem emlékszem már. Csak megkerestek, hogy játsszunk, és minden lehetőséget szívesen fogadtunk, de a tévé és film különösen előnyt élvezett. Meg akartunk jelenni a médiában.

Ignác Ádám:

Akkoriban ez hatalmas lehetőségnek számított.

Kovacsics András:

Igen, mindenképpen.

Ignác Ádám:

Az a jelenet, amelyben szerepeltek, arról is híres, hogy a fiatal Hobo⁴⁰ is megjelenik benne, amikor a ti számotokra táncolnak az emberek.

Kovacsics András:

³⁹ A Kőbányai Ifjúsági Klub Budapesten, a 10. kerületi Halom utcában volt.

⁴⁰ Földes László „Hobo” (1945) dalszerző, énekes.

Ő állandó vendég volt a Kőbánya Ifjúsági Klubban, és elég jellegzetesen táncolt. A filmrendezőnek is megfogta az érdeklődését.

Ignác Ádám:

Neked van most, vagy volt akkor személyes kapcsolatod vele?

Kovacsics András:

Nem igazán. Viszont ne felejtsük ki a sorból a *Súlyfürdő*⁴¹ című filmet sem: abban is szerepelünk, és Hobo ott is látható. Trombita is volt a kezében, de nem zenélt soha, ha csak azt nem számítjuk, hogy a Hobo Blues Bandben énekelt.

Ignác Ádám:

Volt még egy érdekes tévés szereplésed, a *Slágerkupa*, amelyen ráadásul előkelő helyezést értetek el az Olympiával.

Kovacsics András:

Igen, Harangozó Terit⁴² kísértük. Még akkor sem voltak saját számaink, csak angol nyelven énekeltünk, illetve a filmben van egy bugyuta kis jelenet... hú, de rosszul énekel Charlie ott magyarul! Tolnay Klárral⁴³ voltunk egy színpadon, fent van a honlapomon, mindenki megnézheti.

Ignác Ádám:

Ez a szám ezek szerint egy érdekes kérdéshez vezet el: a beatzenekarok kísérezzenekarként való alkalmazásának problémájához. A zenekarok ugyanis rendszeresen kaptak előre megírt számokat. Hogy csak az egyik híres példát említsük: a *Mi fáj?*, amit sokan Zorán számának hittek, miközben azt a Nikolics–Boros páros írta valójában.

Kovacsics András:

Ez abból adódott, hogy a nagynevű szerzők – mint Szenes Iván vagy Bradányi Iván –, írták a nótákat a nagyobb eseményekre, és ők találták ki azt is, hogy oda kellene adni egyik-másik fiatal zenekarnak ezeket, hogy játsszák el a színpadon. Így kaptuk meg a *Volt-e már bolondot*, vagy a *Túl minden bolondos álmodt*. Vért izzadva meghangszereltük ezeket, mert éreztük, ez nem a mi stílusunk, és ez utóbbi nótát nem is szerettük. Amikor viszont felvettük a rádióban, és a közönségnek tetszett, mi is megszerettük, és a sajátunkká vált. Érdekes folyamat ez. A következő lépésben mi írtunk számokat, és azokat adtuk oda Szenes Ivánnak vagy Bradányinak.

Ignác Ádám:

1969-et írunk, amikor eljössz az Olympiától.

Kovacsics András:

Igen. Onnan is inkább kikerültem, tehát nem magamtól jöttem el. Lecseréltek Szendrődi Zsoltra. Arculatváltás történt. Én nem sajátítottam el azt a „nyújtott” technikát, amit akkor Jimi Hendrix⁴⁴ is képviselt, és hát Szendrődi is ilyen irányba fejlesztette magát. De ezúttal is elfogadtam a döntést, és rögtön meg is kerestem a Syconor, az ő muzsikájuk jobban is

⁴¹ Szőnyi G. Sándor 1968-as filmje.

⁴² Harangozó Teréz (1943–2015) énekesnő.

⁴³ Eredetileg Tolnay Rózsi (1914–1998), Kossuth-díjas színésznő.

⁴⁴ Jimi Hendrix (1942–1970) amerikai gitáros-énekes, kora egyik legmeghatározóbb zenésze.

feküdt nekem. A Syconor egyébként ma is létező zenekar. Klubjaik vannak, és szinte ugyanaz az élet veszi őket körbe, mint korábban. A Rockmúzeumban⁴⁵ is szoktak játszani.

Két év együttzenélés után hárman – Kapitány Gábor, Zwolenszky Ferenc és én – úgy döntöttünk, csinálunk egy új zenekart. Én akkor váltottam basszusgitárra, azzal a céllal, hogy szólógitárost keressünk. Maradt a billentyűsünk és az énekesünk, jött Király Tomi, illetve Végvári Ádám. Ebből lett az Universal. Végvári már akkor jó gitáros volt, de még most is megállja a helyét. Király Tomi is jó dobos volt. Később ő elkezdett szöveget is írni, úgyhogy van pár számunk, amik az ő szövegére készültek. Ezeket már a magunkénak éreztük, és a közönségünk is szívesen hallgatta az általunk írt dalokat. Az Universal későbbi sikerét a Kovács Katalin való együttműködés jelentette. Vele tíz-tizenegy évet játszottunk együtt, ezalatt – nem vicc – 2354 koncertünk volt. Magyarországon és a környező országokban, a Szovjetunióban, Lengyelországban, Csehszlovákiában és Kubában.

Ignác Ádám:

Nyugatra nem jutottatok el?

Kovacsics András:

Egyszer jártunk Münchenben, de nem az volt a jellemző. Az NDK-ban koncerteztünk még, mert ott korábban nagy sztár volt Kati. De amikor velünk összekerült, vesztett egy kicsit a régi fényéből, és már nem akart sehová visszamenni. Volt egy olyan kikötése, hogy ugyanarra a helyre csak kétévenként menjünk. Havonta húsz koncertünk volt így is, de szerettük ezt az életet.

Ignác Ádám:

S mi az, ami miatt 1980-as évek közepén mégiscsak véget ért?

Kovacsics András:

A műsor úgy zajlott, hogy az első negyvenöt percben az Universal játszott saját számokat, s amikor befejeztük, akkor jött Kati. Viszont Kati olyan volt, hogy ha hátul meglátta, hogy három hely üres, akkor már megjegyezte, hogy nincs teltház. És amikor a hátsó sor végig hiányzott, akkor azt mondta, hogy itt a vége. Ekkor egyszerűen lehúztuk a rolót és abbahagytuk.

Ignác Ádám:

Ilyen szinten tőle függött a zenekar?

Kovacsics András:

Nézd, mi önállóan nem tudtuk behozni a közönséget. Katira volt időzítve a produkció, és amikor ő úgy érezte, hogy nem jönnek be elegendően, akkor bekövetkezett a baj. Nekünk akkoriban ez volt az egyetlen bevételünk, önállóan nem nagyon játszottunk, és klubélet sem volt már. Diszkósok uralták a piacot mindenütt, mert az olcsóbbnak számított, és jobb minőségben szólt.

Ignác Ádám:

Ekkor a te zenei pályafutásod véget is ért?

Kovacsics András:

Igen.

⁴⁵ A Magyarrock Hírességek Csarnoka a budapesti Kárpát utcában található.

Ignác Ádám:

Tehát ezek után már csak nosztalgiakonzerteket adott a zenekar.

Kovacsics András:

Így van. De lélekben zenész maradtam, és más is így érzi szerencsére, úgyhogy nem a nevből élek. Viszont annak nagyon örülök, hogy a Rockmúzeum megalakult, mert ott minden adott az emlékek ápolásához. Nekik adtam az első gitáromat is, és ott van a Zenészek Panteonja, amit Hérics Nándor festőművész festett meg, rólam is készült kép. Ettől afféle szentély jellege van a múzeumnak. Én készítettem honlapjukat, ez vált a hobbimmá.

Ignác Ádám:

Ezek szerint fontosnak tartod, hogy a könnyűzenei örökség megmaradjon?

Kovacsics András:

Igen, feltétlenül.

Ignác Ádám:

S mit gondolsz, mennyiben szólhat ez a fajta zene a fiatalabb generációknak? Mennyire láthatják meg a szépségeit? Mennyiben érthetik meg azt a kort, amiben éltetek?

Kovacsics András:

Abszolút megértik, a zenénket pedig igénylik. A koncertek teltházusak. A honlapomat is azért raktam össze, mert megkerestek fiatalok, hogy szeretik az Omegát, és érdekelné őket a zenekar előélete, az első öt év is. Az Omegának nem volt ez ilyen fontos. És az is jó érzés, hogy elkészült a könyvem,⁴⁶ s most úgy néz ki, hogy Kóbor nem írja meg az ő hasonló témájú memoárját. Arról beszéltünk, hogy az Omega-könyv megírását átadják egy olyan kaliberű embernek, mint aki a *Beatles Bibliát*⁴⁷ írta, és akkor ezt az első öt évet az én könyvemből emeljük be oda. Ebbe is megérte tehát befektetnem, ezzel is segíthetem az emlékezést.

⁴⁶ Kovacsics András: *Omega-Universal – A zenekartól az együttesig*, Publio, Budapest, 2016.

⁴⁷ Ungvári Tamás (1930) író, műfordító.